

STATSMINISTER KÅRE WILLOCHs TALE VED ØSTFOLD HØYRES 100-
ÅRSJUBILEUM 18. FEBRUAR 1984

Når Østfold Høyre i dag kan feire seg selv, kan man med berettiget stolthet og tilfredshet se tilbake på mer enn 100 års aktivt arbeide for konservativ politikk. For selv om det i år er 100 år siden fylkespartiet ble stiftet, er det i dag grunn til å huske at de konservative i Smålenenes Amt lå langt fremme i det organisasjonsarbeide som skjøt fart etter det konservative valgnederlaget i 1882.

Også på andre områder i partiets utvikling har Østfold stått sentralt. Allerede i 1882 viste Østfold veien i det som senere i partisammenheng kalles "direkte velgerpåvirkning". Professor Alf Kaartvedt, som kjenner Høyres historie fra denne tiden bedre enn de fleste, skriver et sted at det dyktige agitasjonsarbeide som megler Schübeler utførte i Fredrikstad omegn under valgkampen i 1982 viste partiet sentralt at det i denne formen for velgerpåvirkning lå et viktig felt for videre bearbeidelse. Smålenenes Amtsforening var blant de første som fikk en fast amtssekretær, så også fylkessekretærstillingen har lange og gode tradisjoner i Østfold.

Det er verdt å merke seg at Østfold også var i teten på et så sentralt område som innsamlingsarbeidet. Her var faktisk Smålenenes konservative først ute - allerede i

årene 1893 - 1895 sørget den meget energiske Anton B. Nilsen for å få etablert partiets første fylkesfinansutvalg - for å bruke en moderne betegnelse.

Østfold Høyre har gjennom årene gjort seg meget sterkt gjeldende i partiets ledelse - både i organisasjonen sentralt og i Stortingsgruppen. Og selv om Østfold aldri direkte har besatt formannsplassen i Høyre, er det jo ikke noen dårlig erstatning at dagens formann startet sin politiske løpebane i Moss. Og mens jeg er inne på Moss - det er kanskje ikke en tilfeldighet at Østfold Høyre i den første Høyre-regjering etter 1884 var representert ved grosserer Thorne fra Moss, og at den ikke ukjente advokat fra Moss som var Høyres parlamentariske leder i mange år, for annen gang overtok en helt sentral plass i Regjeringen da den første rene Høyre-regjering på meget lang tid ble dannet i 1981.

Det ville selvsagt føre alt for langt om jeg skulle prøve meg på å liste opp alle dem som på en så utmerket måte har representert Høyre i og fra Østfold gjennom årene. Jeg vil imidlertid gjerne få nevne ett navn spesielt - den tidligere omtalte Anton B. Nilsen som var en mann med mange talenter. Han er kanskje best kjent som suksessforfatteren "Elias Krømmer", men han kom også til å spille en ikke ubetydelig politisk rolle. Jeg har allerede nevnt hans innsats for Høyre-arbeidet lokalt, men også på riksplan fikk han innflydelse. Han var en fremgangsrik forretningsmann i Fredrikstad og var blant dem som var bekymret over at unionspolitikken skapte

vanskeligheter for et fornuftig politisk samarbeide om en politikk for økonomisk vekst. Han var blant dem som var mer opptatt av å få unions-saken ut av norsk politikk enn av å få Norge ut av unionen og bidro gjennom sitt arbeide til den kursendring i Høyres unionspolitikk som gjorde at vi kunne stå som et samlet folk da bruddet kom i 1905.

Når jeg trekker ham frem i dag, er det imidlertid også på grunn av de livfulle skildringer han har gitt av Høyre-arbeidet i Østfold i sine erindringer. Fra valgkampen i 1894 skriver han bl.a. om områdene rundt Fredrikstad:

"Missionsbasarer og avholdsforeninger blomstret deroppe ved siden av de konservative turn- og sangforeninger..... Glemminge var i de beste hender. Borge, den annen av vore nabokommuner, holdt paa at gaa i vasken, da min formand og høire haand på bruket, Kristiansen, endelig vilde bruke slaaende argumenter i valgkampen ..... Paa et politisk møte hadde han lovet paa at enhver som stemte med venstre skulde få juling. Jeg bad ham herefter bruke mere parlamentariske uttryk."

Det var også slitsomt å drive valgkamp i gamle dager. Elias Kræmmer skriver om den kjente folketaler Yngvar Nielsen på valgturne: "Opover i alle kanalbygdene, Aremark, Ødemark o.s.v..... Altid var han villig til å reise ut og holde foredrag, selv i langt bortliggende avkroker. Det værste, sa han, var sengene og seksaene efterpaa. De siste med svinestek og punsch."

Anton B. Nilsen holdt imidlertid selv på å ødelegge hele valgkampen. En av hans medarbeidere som var på valgturne spurte om han "for høires regning kunne kjøpe "pons" til festene etter valgmøtene". Anton B. Nilsen telegraferte tilbake: "Kjøp for min regning saa mye pons de kan faa i seg." Og Kræmmeren skriver videre: "Det ble en fryktelig fadese. Telegrafisten på jernbanestationen eller min ven som fikk telegrammet hadde ikke holdt tåt. Det kom med store typer i venstres aviser! Hele høire rystet på hodet: Anton B. er umulig. Nei, slike ungdommelige gaapaaere passer ikke for den sindige bondebefolkning. I Fredrikstad kan han passe, for der kjender de ham."

Men det gikk bra i 1894 - og Høyre har vunnet mange valg i Østfold både før og senere. Men vi har også høstet adskillige nederlag i dette fylket - og Østfold fremstår vel egentlig som et av våre mest typiske vippefylker, enten striden har stått mellom Høyre og Venstre eller mellom de ikke-sosialistiske og de sosialistiske partier. Og avgjørelsen er meget ofte skjedd med en meget knapp margin. Men de små marginer er også en konstant utfordring til hele partiapparatet - og det er neppe noen tvil om at denne noe nær konstante vippe-situasjon har gjort at Østfold Høyre har sørget for å holde partiorganisasjonen i topp trim til enhver tid.

Men hverken en god organisasjon eller solid velgeroppslutning kommer av seg selv. Når Østfold Høyre har lykkes i så stor grad, skyldes det hardt arbeide, pågangsmot og dyktighet fra hele organisasjonen. Det er all

grunn til å takke for denne innsatsen i dag og takken går til alle dem som har trukket lasset i tidligere tid og naturligvis i særlig grad til alle dere som står midt opp i arbeidet i dag.

Det siste halve året har vært en vanskelig tid, men jeg er overbevist om at vi ved felles anstrengelser skal make å skape ny entusiasme og oppslutning om Høyre. I Høyres historie har rettsstaten og enkeltindividers rettssikkerhet, eiendomsrett og maktspredning, troen på næringsfrihet og det private initiativ og et sterkt engasjement for sosial trygghet, omsorg og tilhørighet alltid stått helt sentralt. Og nettopp på disse områder og på viktige problemområder knyttet til ideer om tradisjon og stabilitet, fellesinteresser og folkestyre, liberalisme og mangfold er det vi ser utfordringene til fremtidens politikk. De liberalkonservative ideer er aktuelle som aldri før - og det er kanskje den største inspirasjon til fortsatt Høyre-innsats.

Vi bør ikke ha illusjoner om at det blir lett å bringe Høyre frem til ny seire, men desto større er utfordringen til oss alle. Jeg er sikker på at Østfold Høyre vil gjøre sin del av jobben - slik dere alltid har gjort.

Gratulerer med jubileet og hell og lykke i årene som kommer.